סג: אלו טרפות פרק שלישי חולין

למה ליה למיכתב איה ודיה. הכי נמי הוה מצי למנקט מרלה ודלה וכמשנה תורה כתיב דלה ומאי שנא דכתיב בויקרא דלה וגבי איה כתיב בויקרא איה וכמשנה תורה כתיב תרוייהו איה ודיה וי"ל דהיינו טעמא דכשלמא דלה ורלה לא רלה לכתוב שניהם במשנה תורה אע"פ שמן הדין היה לו לכתוב במשנה תורה כל השמות דאתא לאוסופי ולפרושי משום דא"כ הוה אמינא דדלה ורלה תרתי מינהו ולאוסופי קא אתי אכל באיה ודיה אין לטעות אע"פ שכתוב שניהם דמדכתיב למינהו אאיה וכמשנה תורה כתיב למינהו אדיה ש"מ מדא היא: **עופות** עשרים וארבע הויין.

כמה מינים יש כדפיר' לעיל דילפינן מנשר כפשוטה של בריתא וכאן היה סובר המקשה דדומיא דרישא קתני דז' מאות מיני דגים וח' מאות מיני חגבים מיירי בטמאים וה"ה נמי הכא בעופות טמאים דרישא ודאי בטמאים מיירי אפילו לפי ספריס דלא כתיב בטמאים בבריתא דאילו בטהורים לא נפיק מיניה מידי דהאי מושבנא אכל בטמאי' קמ"ל שהרוגה לאכול דג בלא קשקשת אע"פ שאין בקי אם עתיד לגדל אחר זמן או משיכן בשעה שעולה מן המים אם לאו אם מכיר ז' מאות מיני דגים טמאים ויודע שאין זה מהם יכול להתירו כי אין בטמאים יותר מז' מאות מינין וכמו כן בא להשמיענו גבי חגבים להתיר בלא קרסולים כי בכך יתברר שעתיד לגדל לאחר זמן ולפיכך היה סבור המקשה שגם בעופות בא לומר שאם יכיר כל אותן הנכתבים בפרשה לא יכול להתיר שאר עופות הנאים בסימן ח' או בב' או בג' כיון שאלו סימנים מצויין כמו כן בטמאים ואין מספר לאותן שצריך להכיר כדי להתיר השאר ולכך פריך הא כ"ד הוויין ומו לא שעל ידיהם אנו מכירים האחרים ומשני כי קאמר אין מספר אטהורות קאי ולא הוי כעין ריבא דמיירי בטמאים:

ודילמא דעוף טמא נינהו. וא"ת כיון דעופות טהורים הוו רובא גזל בתר רובא ולפי מה שפירשתי דמרבה כמה מינים ניחא ואף לפ"ה דלא מרבינן אלא מין נשר י"ל מ"מ הא אמרי' לעיל מאה עופות טמאים שהן במזרח וכולן מין איה הן הלכך אפשר דיש בטמאים מינין הרבה:

כולרת

מכדי משנה תורה לאוסופי קאתי. כדאמרי' לקמן למה נשנו בבהמה מפני השסועה שלא נאמרה בויקרא והיא בריה שיש לה כ' גפין ובעופות לא אשכחן מידי לאוסופי אלא כתיב דאה דאלא אכתיב בויקרא הכי אלא דאה קרייה בויקרא וכדי שלא יבא אדם להכשירה במקום שקורין אותה דאה ויאמר דאה אסרה תורה ולא דאה הלכך מזר וכתב דאה והיא היא: **דאי ס"ד תרי גינהו.** וכי היכי דבהמה לאוסופי אתא בעופות נמי מוסיף הוה ליה למיכתב הכא תרוייהו ולמה גרעה לדאה אלא שמע מינה לפרושי: **כך איה ודיה.** דכתיבא במשנה תורה אתא היא ולא נכתבה אלא כדי שלא תתן פתחון פה לבעל דין לחלוק כדפריש שלא תהא אתה קורא איה והוא קורא דיה ויאמר לא זו אסרה תורה אלא איה: **ומאי שנא הכא דכתיבא למינה אדיה.** וגרעה למינה דאיה: **אקרא אני איה.** די היה לי בקריאת איה שהרי היא עצמה דיה ולמה נאמרה דיה: **לבעל הדין.** למי שרולה לחלוק עליך ולדון ולהכשירה: **שלא תהא אתה קורא איה.** והוא אומר איה אסרה תורה אכל זו דיה היא שמה לפיכך פרט הכתוב בכל שמותיהם: **מיסיבי.** לרב דאמר לעיל (ע"א) כ"ד עופות טמאים הן וקתני דאה ודאה בחד ואיה ודיה בחד: **מדהכך.** דבהמה: **הכך נמי לאוסופי.** וש"מ דאה ודאה תרי גינהו וטפו להו: **לפרושי.** כל שמותיה. וה"ה דהוה בעי לאתויי עוד ולא שזפתו עין איה תנא עומדת בבבל ורואה נבלה [6]בארץ ישראל מדראה היינו איה מכלל דדאה לאו היינו ראה מכדי משנה תורה לאוסופי הוא דאתא מאי שנא הכא דכתיב דאה ומאי שנא התם דלא כתיב דאה אלא לאו ש"מ דאה וראה ואיה אחת היא ומדראה היינו איה מכלל דדיה לאו היינו איה מאי שנא התם דכתיב [7]למינהו אאיה ומ"ש הכא דלא כתיב [7]למינהו אאיה אלא אדיה אלא ש"מ דאה וראה דיה ואיה אחת היא תניא איסי בן יהודה אומר מאה עופות טמאין יש במזרח וכולן מין איה הן [8]תני אבימי בריה דר' אבהו ז' מאות מיני דגים הן וח' מאות מיני חגבים ולעופות אין מספר עופות כ"ד הוו אלא ולעופות טהורים אין מספר תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורות לפיכך מנה הכתוב בטהורה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעופות טהורין מרובין על הטמאין לפיכך מנה הכתוב בטמאין מאי קמ"ל [9]כדרב הונא אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום ר' מאיר [1]לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה א"ר יצחק [2]עוף טהור נאכל במסורת נאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי א"ר יוחנן [3]והוא שבקי בהן ובשמותיהן בעי ר' זירא רבו חכם או רבו צייד ת"ש דא"ר יוחנן והוא שבקי בהן ובשמותיהן אי אמרת בשלמא רבו צייד שפיר אלא אי אמרת רבו חכם בשלמא שמייהו גמיר להו אלא אינהו מי ידע להו אלא לאו ש"מ [4]רבו צייד ש"מ [5]ת"ר לוקחין ביצים מן העובדי כוכבים בכל מקום ואין חוששין לא משום נבלות ולא משום טרפות ודילמא דעוף טמא נינהו אמר אבוה דשמואל [6]באומר של עוף פלוני טהור ולימא של עוף טהור אי הכי אית ליה לאישתמוטי ולבדוק בסימנין [7]דתניא כסימני ביצים כך סימני דגים סימני דגים ס"ד סנפיר וקשקשת אמר רחמנא אלא אימא כך סימני

עוברי

עוברי

מכדי משנה תורה לאוסופי קאתי. כדאמרי' לקמן למה נשנו בבהמה מפני השסועה שלא נאמרה בויקרא והיא בריה שיש לה כ' גפין ובעופות לא אשכחן מידי לאוסופי אלא כתיב דאה דאלא אכתיב בויקרא הכי אלא דאה קרייה בויקרא וכדי שלא יבא אדם להכשירה במקום שקורין אותה דאה ויאמר דאה אסרה תורה ולא דאה הלכך מזר וכתב דאה והיא היא: **דאי ס"ד תרי גינהו.** וכי היכי דבהמה לאוסופי אתא בעופות נמי מוסיף הוה ליה למיכתב הכא תרוייהו ולמה גרעה לדאה אלא שמע מינה לפרושי: **כך איה ודיה.** דכתיבא במשנה תורה אתא היא ולא נכתבה אלא כדי שלא תתן פתחון פה לבעל דין לחלוק כדפריש שלא תהא אתה קורא איה והוא קורא דיה ויאמר לא זו אסרה תורה אלא איה: **ומאי שנא הכא דכתיבא למינה אדיה.** וגרעה למינה דאיה: **אקרא אני איה.** די היה לי בקריאת איה שהרי היא עצמה דיה ולמה נאמרה דיה: **לבעל הדין.** למי שרולה לחלוק עליך ולדון ולהכשירה: **שלא תהא אתה קורא איה.** והוא אומר איה אסרה תורה אכל זו דיה היא שמה לפיכך פרט הכתוב בכל שמותיהם: **מיסיבי.** לרב דאמר לעיל (ע"א) כ"ד עופות טמאים הן וקתני דאה ודאה בחד ואיה ודיה בחד: **מדהכך.** דבהמה: **הכך נמי לאוסופי.** וש"מ דאה ודאה תרי גינהו וטפו להו: **לפרושי.** כל שמותיה. וה"ה דהוה בעי לאתויי עוד ולא שזפתו עין איה תנא עומדת בבבל ורואה נבלה [6]בארץ ישראל מדראה היינו איה מכלל דדאה לאו היינו ראה מכדי משנה תורה לאוסופי הוא דאתא מאי שנא הכא דכתיב דאה ומאי שנא התם דלא כתיב דאה אלא לאו ש"מ דאה וראה ואיה אחת היא ומדראה היינו איה מכלל דדיה לאו היינו איה מאי שנא התם דכתיב [7]למינהו אאיה ומ"ש הכא דלא כתיב [7]למינהו אאיה אלא אדיה אלא ש"מ דאה וראה דיה ואיה אחת היא תניא איסי בן יהודה אומר מאה עופות טמאין יש במזרח וכולן מין איה הן [8]תני אבימי בריה דר' אבהו ז' מאות מיני דגים הן וח' מאות מיני חגבים ולעופות אין מספר עופות כ"ד הוו אלא ולעופות טהורים אין מספר תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורות לפיכך מנה הכתוב בטהורה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעופות טהורין מרובין על הטמאין לפיכך מנה הכתוב בטמאין מאי קמ"ל [9]כדרב הונא אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום ר' מאיר [1]לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה א"ר יצחק [2]עוף טהור נאכל במסורת נאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי א"ר יוחנן [3]והוא שבקי בהן ובשמותיהן בעי ר' זירא רבו חכם או רבו צייד ת"ש דא"ר יוחנן והוא שבקי בהן ובשמותיהן אי אמרת בשלמא רבו צייד שפיר אלא אי אמרת רבו חכם בשלמא שמייהו גמיר להו אלא אינהו מי ידע להו אלא לאו ש"מ [4]רבו צייד ש"מ [5]ת"ר לוקחין ביצים מן העובדי כוכבים בכל מקום ואין חוששין לא משום נבלות ולא משום טרפות ודילמא דעוף טמא נינהו אמר אבוה דשמואל [6]באומר של עוף פלוני טהור ולימא של עוף טהור אי הכי אית ליה לאישתמוטי ולבדוק בסימנין [7]דתניא כסימני ביצים כך סימני דגים סימני דגים ס"ד סנפיר וקשקשת אמר רחמנא אלא אימא כך סימני

עוברי

עין משפט נר מצוה

רש א מיי' פ"ג מהלכות דעות הלכה ד:

רשא ב ג ד מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הלכה עו סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' סג ס"ג:

רשב ה מיי' פ"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה יח [יט] ועיין נמ"ת ונל"מ סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' פו ס"ח:

רבינו גרשום

(דשריין ראה וייקרא גרסינן) מ"ש הכא דכתיב למינה אאיה כלומר מ"ש בויקרא דכתיב למינה אאיה ומ"ש במשנה תורה דכתיב ביה איה ודיה וכתי' למינה אדיה ואאיה לא כתב ביה למינה דלמינה לשון אוסופי הוא: ופליגא דר' אבהו כלומר הא דאמרי' דראה ודאה אחת היא ואיה ודיה אחת היא (וזו היא) פליגא דר' אבהו סבירא ליה דראה זו איה דמדראה היינו איה מכלל דאיה לאו היינו דיה כלומר (דאמרינן) [דאי אמרינן] ראה ודאה אחת היא ואיה ודיה אחת היא והוו כ"ד. אבל אי אמרינן דדאה היינו איה ודאי דיה מינא אחרינא (וא') דאם [לא] כן [אלא] דארבעתן מין אחד בציר ליה חד ולא הוו אלא עשרים ושלשה אלא ש"מ דאה וראה איה ודיה אחת היא: ומדראה איה ודיה אחת היא מכלל דראה מינא לחודה ויהיו עשרים וארבע: ארבעתן מינא חד בצר להו חד אלא ש"מ דראה ודאה איה ודיה אחת היא כלומר ואינן אלא כ"ג: אף עופות נמי לאוסופי כלומר והיכי אמרת דראה ודאה אחת היא: לא משום נבלות ולא משום טרפות כלומר שמא תרנגולת נבלה או טרפה הייתה. של עוף פלוני טהור ח) לא איני אישתמוטי כלומר מתירא אני אם אני מכזב איכא דמכיר אותו עוף ומכתיש לו. כודרת יענגלגולת כלומר לשון כודרת שצירה אחת כד צידה אחת חד כדבעינן לפרושי:

ח) נראה דל"ל שאינו יכול לאשתמוטי כלומר מתירא שלא אמת איכא דמכיר אותו עוף ומכי.

מסורת הש"ס

א) כסרים ו:, ב) נחמיה קחני, ג) [נ"ל למיעבד], ד) [נ"ל למיעבד], ה) [עיין תוס' לקמן סו: ד"ה כל], ו) פסחים נ:, ז) לקמן קנה: [תוספתא פ"ג ה"ח], ח) ע"ז מ. ע"ש, ט) [נ"ל אחר ד"ה כך], י) [ולא רש"ש], כ) [דכרים יד], ל) [נ"ל אחר ד"ה מאי],

תורה אור השלם

1. וְהִקְרָאוּ אוֹתוֹ הָאֵיָה וְהִנֵּדָיָה לְמִינָהּ:
דברים יד יג
2. נָתִיב לֹא יְדָעוּ עָיִט וְלֹא שִׁקְּפָתוּ עַיִן אַיָּה:
איוב כח ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מיני דגים טמאים. נ"ב וכמדרש סוף פתיחה לליכה דכתי אימא להדיא דגים טהורים ומגבים טהורים ואמאר דלכ"ע פי' לפי סברת המקשה דס"ד דעופות היינו טמאים וה"ה דגים:

מוסף רש"י

למה נשנו בבהמה. טמאים וטהורים, מפני השסועה. בריה שיש לה שני גפין ושני שדרלות, ולא נאמר בתורת כהנים (בכורות ו:). לפיכך מנה הכתוב בטהורה. שבכל מקום פורט את המעטה (דברים יד ה). במסורת. שמכרו לנו אמונים בטהור (לש"ל 36:). לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה. לפי שמתקיימת נזרמא שלא ייחר מן התורה (פסחים ג:). ולא משום טרפות. שמא מעוף מרפה היה, דאמרינן (לעיל נח.) ומודים בנבלה טרפה שאסורה (לקמן קסז:).